

TRYGG PÅ JOBBET

Ett nyhetsbrev från AFA Försäkring. December 2016

FORSKNING >

HUR FÅR VI ETT
HÅLLBART ARBETSLIV?

DIGITALT >

NU ÄR DIGITAL
KOMPLETTERING MÖJLIG

RAPPORT >

SÅ KAN VI ÄLDRAS
I VÅRA YRKEN

Arbets- givaren gör jobbet

Samhall har varit piloter i ett projekt där arbetsgivaren anmäler till AFA Försäkring. Det innebär att Tebles Hiwiki, Britta Lindholm och de andra kollegorna på tvätteriet i Akalla lättare kan få ersättning.

afa
FÖRSÄKRING

Hela kedjan ska hänga ihop

FÖR MÅNGA AV den här tidningens läsare är vi på AFA Försäkring några man har kontakt med när något har hänt. En anställd kanske har rätt till ersättning. Och visst är det en av grundpelarna i vårt uppdrag: att komplettera det allmänna skydds nätet i samhället och erbjuda en extra trygghet för nästan alla på den svenska arbetsmarknaden i form av ersättning.

MEN ETT LIKA viktigt uppdrag för oss är att bidra till att vissa problem aldrig uppstår. Det är därför vi finansierar forskning kring arbetsmiljö och hälsa för cirka 150 miljoner kronor varje år. I det här numret träffar vi tre forskare som är en del av det stora forskningsprogrammet Hållbart arbetsliv.

”**Vi finansierar forskning kring arbetsmiljö och hälsa för cirka 150 miljoner kronor varje år.**”

En risk med forskningsresultat är att de aldrig når utanför akademiernas väggar. För oss är det viktigt att de studier som vi finansierar också

når ut i er verklighet. Det här är ju saker som ska göra arbetslivet tryggare. Läs mer om hur Prevent och Suntarbetsliv är viktiga länkar i vårt förebyggande arbete.

FÖR ATT ÅTERGÅ till vårt uppdrag att se till att alla som har rätt till ersättning från oss också får det, vill jag avsluta med att berätta om en positiv nyhet. Tillsammans med bland annat Samhall har vi utvecklat möjligheten för arbetsgivarna inom det privata och kooperativa avtalsområdet att göra anmälan till oss åt sina anställda vid längre sjukskrivning. Genom en uppdatering av den digitala tjänsten kan arbetsgivarna sedan i höstas anmäla flera anställda åt gången genom att ladda upp en fil med samtliga sjukskrivna. Det här kommer att ge fler människor ersättning, tror vi.

Med det önskar vi er alla en god jul!

JOHAN LJUNGVIST
KOMMUNIKATIONS
DIREKTÖR
AFA FÖRSÄKRING

Digital komplettering ger tidsvinster	3
Gilla Jobbet är tillbaka nästa höst	4
Stor uppslutning under FoU-dag	5
Premieåterbetalning till arbetsgivare	5
Arbetsgivaranmälan ger ersättning till fler	6
Forskning kring ett hållbart arbetsliv	10
Så når forskningen ut	14
Tuffare för kvinnor att jobba längre	16

Trygghet på jobbet för 4,5 miljoner människor

POSTADRESS AFA Försäkring 106 27 Stockholm
BESÖKSADRESS Klara Södra Kyrkogata 18
KUNDCENTER 0771-88 00 99 VX 08-696 40 00
PÅ WEBBEN www.afaforsakring.se

TRYGG PÅ JOBBET utkommer 4 gånger per år i tryckt form.

KONTAKT: tryggpajobbet@afaforsakring.se

ANSVARIG UTGIVARE: Johan Ljungqvist, kommunikationsdirektör

REDAKTÖRER: Benny Nyberg, AFA Försäkring,

Per Cornell, Nice One, www.nice.one

REDAKTIONSRÅD: Walid Anan, Malin Artvin, Camilla Arvenberg, Pelle Boman, Marie-Louise Forslund, Oskar Hansson, Mikael Jakobsson och Oskar Åhlund

UPPLAGA: 10 000

TRYCK: TMG Sthlm

Nu kan ärendet kompletteras digitalt

När arbetsgivaren anmäler till AFA Försäkring åt den anställda behöver den anställde lämna kompletterande uppgifter om sitt ärende. Om den anställde gör det digitalt går processen snabbare.

AFA FÖRSÄKRINGS stora nyhet, arbetsgivaransmälan, innebär att alla arbetare som är sjukskrivna i mer än 14 dagar kan att anmälas av arbetsgivaren.

Men det innebär inte att den som är försäkrad helt slipper att befatta sig med ärendet.

Efter att du som arbetsgivare har gjort en anmälan åt en anställd behöver den anställda komplettera ärendet.

Kristina Roxenborn

– Den anställde blir kontaktad av oss per brev eller via sms för att svara på några saker. Det handlar bland annat om diagnoskod för sjukdomen, årsinkomst och yrke, säger Kristina Roxenborn, affärsutvecklare på AFA Försäkring.

KOMPLETTERINGEN ÄR EN förutsättning för att ärendet ska prövas, och om den anställde väljer att besvara kompletteringen digitalt via Mina sidor på afaforsakring.se, löper processen vidare väldigt smidigt. Det beror på att AFA Försäkring har automatiserat delar av sitt system så att uppgifterna som lämnas av den anställde läses in utan att en handläggare behöver hantera det manuellt.

– Det här innebär enorma tidsvinster för den anställde och för oss. Ärendet kan alltså i bästa fall kompletteras och bedömas på en dag, vilket leder

ILLUSTRATION: SHUTTERSTOCK

Genom digital komplettering av ärendet kan den försäkrade få sin ersättning snabbare.

UPPGIFTER SOM DEN ANSTÄLLDE BEHÖVER SKICKA IN

- Diagnoskod från läkarintyget.
- Vilka arbetsgivare man har.
- Om man är delägare i något bolag.
- Yrke.
- Årsinkomst.
- Medgivande att AFA Försäkring får hämta uppgifter från Försäkringskassan.

till att pengarna kan betalas ut väldigt mycket snabbare, säger Kristina Roxenborn.

I DAGSLÄGET ÄR det möjligt för arbetsgivaren att göra anmälan åt sina anställda när det gäller sjukförsäkringen AGS inom det privata och kooperativa avtalsområdet.

– Vi ser så stor kundnytta med digital komplettering och automatiserade processer så vi kommer att titta vidare på vilka fler möjligheter det finns i anmälningsprocessen, skaderegleringsprocessen och kanske även i andra försäkringar, säger Kristina Roxenborn. ●

Läs mer om hur Samhall använder sig av arbetsgivaransmälan med filuppladdning i reportaget på sid 6–9.

Det här är kollektivavtalad försäkring

4,5 MILJONER människor är i dag försäkrade hos AFA Försäkring och omfattas av minst en av försäkringarna. En kollektivavtalad lösning innebär att alla anställda omfattas på lika villkor och utan hälsoprövning.

Avtalsförsäkringarna kompletterar de lagstadgade försäkringarna och ger en extra ekonomisk trygghet vid sjukdom, arbetsskada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet.

En kollektivavtalad försäkring bestäms efter förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Arbetsgivaren tecknar försäkringen och betalar premien. När många människor försäkras på lika villkor och utan hälsoprövning kan kostnaden för administration sänkas och riskerna spridas. Det leder till förmånliga försäkringsavtal med låga premier.

EN ANSTÄLLD BEHÖVER inte vara medlem i facket för att omfattas av försäkringarna. De innehåller en garantiregel. Den innebär att försäkringarna gäller så fort kollektivavtalet börjat gälla.

Även arbetsgivare utan kollektivavtal kan teckna försäkringar för sina anställda. ●

KOLLEKTIVAVTALADE FÖRSÄKRINGAR

- Sjukförsäkring för medarbetare som är sjukskrivna.
- Arbetsskadeförsäkring för medarbetare som skadar sig på eller på väg till eller från jobbet.
- Försäkring vid föräldraledighet för medarbetare med föräldra- eller graviditetspenning.
- Försäkring vid dödsfall om medarbetaren avlider.
- Försäkring vid arbetsbrist om medarbetaren blir uppsagd.

FOTO: JOHAN LYGBELL

Gilla Jobbet är en viktig mötesplats för alla som jobbar med arbetsmiljöfrågor.

Gilla Jobbet är tillbaka 2017

Nu står det klart att Gilla Jobbet arrangeras den 26 oktober 2017.

GILLA JOBBET ÄR en arena där företagsledare, HR-personer, studenter, forskare, skyddsombud och fackliga företrädare kan utbyta erfarenheter och kunskap och inspirera varandra med goda exempel

från verkligheten. Genom Gilla Jobbet sprids också den forskning som görs inom arbetsmiljö så att den kommer till praktiskt nytta ute på arbetsplatserna. Arbetssskador kostar samhället miljardbelopp varje år – det lönar sig att satsa på arbetsmiljön.

– Det är ett viktigt och inspirerande event för alla som arbetar med arbetsmiljöfrågor. I den här upplagan av Gilla Jobbet ligger fokus på seminarier, säger

”

Det är ett viktigt och inspirerande event.”

**Johan Ljungqvist,
AFA Försäkring**

Johan Ljungqvist, kommunikationsdirektör på AFA Försäkring.

AFA FÖRSÄKRING, Prevent och Sunt-arbetsliv arrangerar Gilla Jobbet tillsammans med fackförbund och arbetsgivarorganisationer inom privata sektorn samt kommun- och landstingssektorn.

Gilla jobbet arrangeras på Stockholm City Conference Center den 26 oktober 2017. ●

Så här hänger avtalsförsäkringarna ihop

Kollektivavtalad försäkring är uppdelad på olika avtalsområden. En översikt är bifogad i detta nummer.

2

Allt fler skollärdare testar ett delat ledarskap med en rektor och en administrativt ansvarig. 2017 startar ett forskningsprojekt om detta som ingår i AFA Försäkrings forskningsprogram Hållbart arbetsliv.

Länka rätt internt!

Många anställda undrar över hur mycket de får i ersättning när de blir sjuka.

En god idé är att länka till **ersättningskollen.se** på ert intranät.

Sajten är flerfaldigt belönad för sin användarvänlighet. ●

Vill ge unga en bra start på yrkeslivet

I SLUTET AV NOVEMBER samlades regionala aktörer i Malmö för en FoU-dag med fokus på en av de viktiga framtidsfrågorna: hur ger vi unga en bra start för ett hållbart yrkesliv?

Under dagen presenterades aktuell forskning och det fördes intressanta diskussioner mellan forskare, näringsliv och arbetsmarknadens parter. Tillsammans försökte de identifiera vilka kunskapsbehov som finns för att skapa bättre förutsättningar för unga i arbetslivet och identifiera behov av forskning inom området. Bland annat presenterades färsk statistik från AFA Försäkrings statistikdatabas och aktuell forskning från Maria Boström, Göteborgs universitet och Petter Gustavsson, Karolinska Institutet. ●

Deltagarna delades upp i grupper för att lättare kunna byta erfarenheter.

Dagen präglades av kunskap och diskussion.

Anna Weigelt, AFA Försäkring, hade en dragningskarta kring ett hållbart arbetsliv utifrån färsk statistik från skadedatabasen.

Fyra om dagen skadas av halka

Mellan november och mars ökar halkskadorna dramatiskt, till följd av årstiden. Fyra personer om dagen skadas så allvarligt att de blir sjukskrivna över en månad eller drabbas av medicinsk invaliditet, visar statistik från AFA

Försäkrings skadedatabas. Extra utsatt är personal inom hemtjänst, personlig assistans och städare. De bästa sätten att förebygga skador bland sin personal är broddar, sandning, halkskydd vid ingångar och utbildning. ●

FOTO: SHUTTERSTOCK

Återbetalning av premier

AFA Försäkring har under hösten återbetalat drygt 2,4 miljarder kronor i premier för de kollektivavtalade sjukförsäkringarna, AGS, till arbetsgivare inom privata näringslivet samt till kooperativa arbetsgivare KFO-LO. Återbetalningarna avser premier för år 2004.

Återbetalningen till arbetsgivare inom avtalsområde Svenskt Näringsliv-LO sker genom Fora, som administrerar premiehanteringen. Kooperativa arbetsgivare kommer att få återbetalningen via Folksam. Återbetalning kommer även att ske som tidigare meddelats till Pacta, Svenska Kyrkan, KFS med flera om cirka 400 miljoner kronor.

Bakgrunden till premieåterbetalningen är Försäkringskassans ändrade regler kring sjukförsäkringen som innebär att AFA Försäkring kan minska reserverna för framtida utbetalningar. ●

Sök rehabstöd digitalt

Från och med den 15 december är ansökan om rehabiliteringsstöd helt digital. Detta kommer att underlätta mycket för arbetsgivare som vill ansöka om rehabiliteringsstöd.

Som arbetsgivare kan du få ekonomisk ersättning för upp till hälften av dina kostnader när någon av dina anställda genomgår arbetslivsinriktad rehabilitering. Det är du som arbetsgivare som ansöker om stödet. Gäller för privat eller kooperativt anställda arbetare samt för anställda inom kommun, landsting, Svenska kyrkan eller vissa kommunala bolag. ●

Läs mer och ansök på afaforsakring.se under fliken arbetsgivare & fack.

Tjänsten ska ge fler

Nu kan arbetsgivare inom privat och kooperativ sektor sköta anmälningen av sjuk-skrivna arbetare. Dessutom kan de anmäla flera samtidigt genom nya tjänsten filupp-laddning. Samhall var med och utvecklade den nya möj-ligheten och för dem har för-ändringen fallit väldigt väl ut.

TEXT: MAGNUS HAGSTRÖM
FOTO: NIKLAS BJÖRLING

I svenska popgruppen Natio-nalteaterns klassiska skild-ring av en tvättinrättning, ”Hanna från Arlov”, svettas man i ångan från pressen, det är 40 grader varmt och personalen kämpar för att få en fläkt. När Trygg på Jobbet besöker Samhalls tvätter i Akalla är lokalerna förvisso belam-rade med tvättmaskiner, korgar och torkskåp – men temperaturen är behaglig och arbetstempot anpas-sat till en rimlig nivå för dem som jobbar där.

En av dem som jobbar och trivs på tvätteriet är Britt-Inger Lind-holm, oftast kallad Britta. I likhet med de flesta andra som är an-ställda inom Samhall har hon en funktionsnedsättning som gör det svårt att hävda sig på den ordinarie arbetsmarknaden.

– Jag har tidigare jobbat som lokalvårdare men fick astma och besvär i kroppen. Här hjälper jag till med sorteringen av tvätt och hoppar då och då in på kontoret, säger Britta Lindholm.

SAMHALLS TVÄTTERI i Akalla servar 190 Samhallföretag i norra Stock-holm som utför städuppdrag. Sju bilar åker runt och hämtar mop-par och annat städmaterial som sedan tvättas i Akalla. Man utför

Mevlut Köylouglu har hittat hem på tvätteriet i Akalla.

också tvättning åt hemtjänsten, då handlar det om 850 privatpersoners kläder som inte får blandas ihop och där det är noga med rätt gradantal och kulörer.

Ibrahim Arkawzy har jobbat tre år i Akallatvätteriet och avancerat till teamledare. Han berättar utför-ligt om hur mopphanteringen går till, hur noga det är att varje kund får rätt antal.

– Jag försöker lära mig allt, inte bara mitt eget jobb, för att kunna ersätta andra när det behövs. Nu har jag även börjat lära mig kund-tjänst. Chefen är bra på att se var och ens möjligheter, säger Ibrahim.

SAMHALL KONKURRERAR marknads-mässigt med både pris och kvalitet, men samtidigt är det förstås så att en hel del uppdragsgivare anlitar >>>

arbetare ersättning

På tvätteriet serverar man 190 andra Samhallföretag samt ett stort antal privatpersoner genom hemtjänsten.

E-tjänsterna utvecklas – nu kan arbetsgivare anmäla till AFA Försäkring

AFA Försäkrings e-tjänster utvecklas hela tiden. Nu kan de arbetsgivare inom privata och kooperativa sektorn som själva vill sköta anmälningar till AFA Försäkring göra det, tidigare var det bara den anställdes ansvar. Nytt är också att arbetsgivaren kan göra anmälningar gällande flera anställda i en och samma fil, till skillnad från tidigare, då anmälningarna gjordes för en anställd i taget.

Så här gör du för att anmäla flera sjukskrivna på en gång:

- 1) Logga in på arbetsgivar-sidorna.
- 2) Välj ladda upp fil i menyn.
- 3) Ladda upp filen med sjukskrivna och skicka in. Klart!

Efter du har anmält:

AFA Försäkring kontaktar den sjukskrivne via brev, SMS eller e-post och ber den återkomma till oss för att slutföra anmälan.

Uppgifter som behövs för att anmäla:*

- Personnummer.
- Första sjukskrivningsdagen.
- Sjuklöneperiod (tex 14 dagar).
- Anställningsform (tex "tillsvidare").
- Yrkeskategori.
- Första anställningsdag.
- Fackförbund (vid kollektivavtal).
- Pensionsavtal (SAF-LO eller KAP).

* Gäller privat eller kooperativt anställda som är sjukskrivna mer än 14 dagar.

>>> Samhall för att man tycker att det ger ett mervärde att ta ett samhällsansvar. Företaget har sammanlagt 23 000 anställda med olika typer av funktionsnedsättningar.

– Vi har väldigt lojala och stolta medarbetare. Jag brukar säga att våra medarbetare vinner i längden, säger Elisabeth Classon, som är områdeschef i tvätteriet.

I och med att Samhalls huvuduppgift är att skapa utvecklande jobb åt personer med funktionsnedsättning ligger det i sakens natur att många anställda är sysselsatta på deltid. Det ingår också i bilden att man har större sjukfrånvaro och en mer komplicerad situation när det gäller arbetsskador än de flesta andra arbetsplatser. Många anställda har rätt till ersättning från AFA Försäkrings försäkringar – men inte alltid kunskapen och förmågan att själva hantera sina anmälningar.

FÖR SAMHALL VAR det därför välkommet när man fick möjlighet att använda sig av nyheten i AFA Försäkrings digitala tjänst: arbetsgivaransmälan genom filuppladdning. Arbetsgivaransmälan innebär att arbetsgivaren kan anmäla åt en anställd som är sjukskriven. Tidigare har det varit den anställda själv som haft det ansvaret. Filuppladdning innebär att arbetsgivaren kan anmäla åt hur många anställda som helst genom att ladda upp en fil.

Harriet Junfalk är chef för Samhalls Löneservice med kontor i Linköping och i Visby. Hon ser stora poänger med den administrativa förändringen gällande AFA Försäkrings försäkringar.

– Vi är ett företag som är måna om att alla människor ska ha ett bra jobb och att de ska få den ersättning de har rätt till. Därför vill vi gärna vara med. Vi tar ett större ansvar samtidigt som det förenklar vår administration eftersom vi ändå ofta behöver hjälpa de anställda.

Villkoren förändrades den 1 maj 2015 efter en överenskommelse mellan parterna LO, KFO och

Britta Lindholm var utsliten som städare, på tvätteriet fungerar det bättre att arbeta för henne.

”*Samhall är väldigt komplext med en stor mångfald, som också berikar.*”

Elisabeth Classon, områdeschef

Svenskt Näringsliv. Sedan dess finns det alltså en möjlighet, dock inte en skyldighet, för arbetsgivaren att göra anmälan till AFA Försäkring om ersättning för sjukförsäkringen AGS, som gäller för privat och kooperativt anställda arbetare. Samhall visade tidigt intresse för att anmäla via fil och fick därför möjligheten att testa och utvärdera tjänsten i ett tidigt skede innan den blev tillgänglig för alla andra. Tillsammans med AFA Försäkring tog man fram anmälningsrutiner för att nå några gemensamma mål: nyheterna i tjänsten skulle vara användarvänliga, de skulle minska underanmälningarna och skapa effektiv administration för arbetsgivarna. AFA Försäkring skulle dessutom bistå med informationsmaterial för att öka kännedomen

om det nya sättet att anmäla ett försäkringsärende.

– Samhall är vår största kund med väldigt många ärenden per år och mycket är vunnet om det blir effektivare för dem. Det är förstås väldigt roligt att vi har haft möjligheten att utveckla den här tjänsten med hjälp av bland annat Samhall. Vi tror att vi uppnår en högre kundnytta genom kunddriven utveckling. Det här är en möjlighet för alla arbetsgivare som vill. Företagen ska se nyttan med det, säger Kristina Roxenborn, affärsutvecklare på AFA Försäkring.

En av dem som jobbat i praktiken med den nya tjänsten är Jennie Pettersson på Samhalls lönekontor i Visby.

– Jag tycker det fungerar jättebra. Förut skickade vi ut blanket-

Tebles Hiwiki tar hand om en laddning tvätt som kommer in till Samhalls tvätteri i Akalla norr om Stockholm.

ter och informationsbrev till varje sjukanmäld men jag tror det var jättemånga som missade att söka ersättning. Sedan i somras kan vi skicka filer med 200–300 anmälningar i veckan. Det här gynnar de anställda, och för oss på Löneservice blir det ett moment mindre.

JENNIE PETERSSON förklarar att med den nya tjänsten får AFA Försäkring reda på alla som kan vara berörda och försäkringsbolaget kontaktar dem sedan direkt.

– Jag tror att många tidigare inte ens visste om att de hade rätt att få ersättning, även om vi sände ut informationsblad.

Historiskt har det varit den försäkrades uppgift att göra en anmälan till AFA Försäkring medan arbetsgivaren hade en informa-

Harriet Junfalk, Samhall.

tionsroll. En ordning som nu alltså är förändrad – för den arbetsgivare som själv väljer att anamma det nya upplägget. Och för Samhall, vars idé är att ta vara på en outnyttjad resurs, arbetsföra personer med funktionsnedsättning, är varje förändring som ger personalen större möjlighet att fungera i samhället välkommen. Ett av de viktigaste målen för Samhall är att göra vad man kallar ”övergång”, det vill säga att personal lämnar företaget för en anställning någon annanstans.

– Samhall är väldigt komplext med en stor mångfald, som också berikar. Det gäller för oss att hitta uppgifterna för var och en, någon kan till exempel ha social fobi och kanske bara jobbar ett par timmar om dagen. Vi sätter upp mål och har utvecklingsdialog med alla medar-

betare, det är en del av idéen. Mycket handlar om att bli sedd, säger Elisabeth Classon och ger ett exempel på hur man tänker inom Samhall:

– Vi kanske har en medarbetare som drömmer om att städa en biograf. Det betyder inte att ett städjobb vilket som helst skulle funka. I och med att vi har så bra personkännedom kan vi lotsa medarbetarna rätt på ett helt annat sätt än vad Arbetsförmedlingen förmår.

Mevlut Köyluoğlu var utsliten efter 30 år i restaurangbranschen där han bakade pizza. Nu har han varit på tvätteriet i Akalla ett par år och trivs mycket bra med sin arbetsuppgift, som är att packa städmoppar. Liksom Britta Lindholm och Ibrahim Arkawzy gillar han sin arbetsplats och tycker att han hamnat på ett ställe där alla samarbetar bra och ledningen ser till att man får passande arbetsuppgifter.

NÄR MAN TÄNKER efter så kanske den där gamla låten om tvätteriet i Arlöv ändå har en del gemensamt med dagens verklighet i Akalla. Mevlut, Britta, Ibrahim och de andra tycker nog att de kan stämma in i slutstrofen:

Du sa som det var

Och det kändes så bra

Så nu kan jag göra nånting själv. ●

Hur ska vi hålla i längden?

AFA Försäkrings storsatsning på forskningsprogrammet Hållbart arbetsliv startar i början av 2017. Åtta olika projekt ska belysa ämnet från olika håll. Vi har tittat närmare på tre av dem.

TEXTER: KRISTER ZEIDLER FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

Delat ledarskap kan ge fördelar i skola

Delat ledarskap inom skola och förskola kan vara en modell för att skapa bättre resultat och arbetsmiljö. Hur det fungerar i praktiken ska Marianne Döös studera.

SKOLA OCH FÖRSKOLA är särskilt utsatta för arbetsmiljöproblem när det gäller psykosociala faktorer. Rektorer och förskolechefer har ofta fullt upp med administration

och brandkårsutryckningar när de borde få ägna sig mer åt den pedagogiska verksamheten. Ett sätt att förbättra ledningsfunktionen och skapa en mer långsiktigt hållbar arbetssituation är funktionellt delat ledarskap (FDL).

– Det skulle kunna vara en delösning för arbetsmiljö- och resultatproblem i svensk skola, säger Marianne Döös, professor i pedagogik vid Stockholms universitet.

Hon ska studera hur skolor och

”*Delat ledarskap kan skapa en roligare och drägligare arbets-situation.*”

Marianne Döös,
professor

förskolor i Södertälje jobbar med FDL. Kvantitativa undersökningar byggda på enkäter och statistik kombineras med workshops.

– Visar sig FDL vara framgångsrikt hoppas vi att fler inser att det är en modell man kan jobba med.

DELAT LEDARSKAP i form av samledarskap är inte tillåtet enligt skollagen. FDL inkräktar däremot inte på skollagen eftersom arbetet organiseras och fördelas på ett annat vis.

Marianne Döös ska studera fördelarna med delat ledarskap i skola och förskola.

olans värld

– De två cheferna, rektor och enhetschef, är hierarkiskt likställda i organisationen, men har olika arbetsområden. Rektor ansvarar för det nationella uppdraget med pedagogisk ledning enligt skollagen medan enhetschefen svarar för till exempel arbetsmiljö och budget i det kommunala uppdraget.

I grunden bygger allt delat ledarskap på förtroende, prestigelöshet och gemensamma värderingar hos cheferna. Till fördelarna med

FDL-modellen hör att den kan leda till ett smartare resursutnyttjande, ge mer fokus i arbetet och bättre resultat i verksamheten. Samtidigt gynnas arbetsmiljöarbetet och rektorerna och förskolechefer får tid över till den pedagogiska verksamheten.

– Tidigare studier har visat att delat ledarskap kan skapa en dragligare arbetssituation för cheferna. Medarbetarna uppskattar också att tillgängligheten till chefen ökar, säger Marianne Döös. ●

Hållbart arbetsliv: ”Vi vill hitta verktyg”

Hur arbetet organiseras är avgörande för att vi ska kunna orka arbeta högt upp i åldrarna. Det är också centralt i AFA Försäkrings nya forskningsprogram.

ATT SKAPA ETT långsiktigt hållbart arbetsliv är en av de stora utmaningarna när befolkningen blir allt äldre. Men för att det ska vara möjligt måste både de yngres och de äldres arbetssituation organiseras så att det är möjligt att bli kvar på en arbetsplats eller i en yrkesroll även i hög ålder.

– Vi ska jobba allt längre upp i åldrarna och därför behöver man skapa en hållbar arbetslivscykel. Arbetsmarknadens parter tycker det är ett väldigt viktigt område och vill fokusera på de organisatoriska delarna i forskningsprogrammet, säger Susanna Stymne Airey, som är chef för AFA Försäkrings FoU-avdelning.

Susanna Stymne Airey

TOTALT KOM DET in 180 ansökningar gällande olika forskningsprojekt om hållbart arbetsliv. Av dem valde arbetsmarknadens parter till slut ut åtta stycken som berör både privat och offentlig sektor.

Projekten handlar bland annat om strategier för hållbart ledarskap, verksamhetsstyrning med koppling till arbetsmiljön och hur styrelser i företag kan främja och påverka ett hållbart arbetsliv.

– Styrelsens roll och inflytande på hälso- och hållbarhetsfrågor finns det inte så mycket forskning kring. Det ska bli väldigt intressant att se vad det kan resultera i.

EN FÖRUTSÄTTNING för att bevilja forskningsanslag är att projektet är praktiskt inriktat och att syftet är att sprida resultaten vidare till andra verksamheter.

– Det är viktigt att det ger effekt på arbetsplatserna. Vi vill få fram verktyg för att skapa ett hållbart arbetsliv, säger Susanna Stymne Airey.

AFA Försäkring vill också lyfta fram program-satsningen bland annat genom att anordna konferenser under projekttiden. Där har forskarna möjlighet att träffa varandra, arbetsmarknadens parter och den vetenskapliga expertgruppen. Syftet är att skapa ett nätverk med samverkan och ett utbyte av erfarenheter inom området hållbart arbetsliv. ●

Hur gör de bästa inom vård, skola och socialtjänst för att behålla de äldres kompetens i verksamheten? Det ska Ann-Beth Antonsson studera.

Hur kan äldre jobba längre?

Det finns arbetsplatser som underlättar för medarbetare att jobba kvar i hög ålder. Vilka strategier och arbetssätt som används ska Ann-Beth Antonsson undersöka.

DET SAKNAS KUNSKAP om hur man på arbetsplatserna rent praktiskt går till väga för att äldre medarbetare ska kunna vara kvar i arbete.

– Det kan finnas arbetsplatser där man redan gör en del men där man inte använder etiketten hållbart arbetsliv. Man kanske kallar det för arbetsmiljöarbete i stället eller att man arbetar för att

bli en attraktiv arbetsgivare. Vi vill gärna komma i kontakt med de här arbetsplatserna, säger Ann-Beth Antonsson, IVL Svenska Miljöinstitutet.

TANKEN ÄR ATT hitta tio goda exempel inom vård, skola eller socialtjänst som forskarna kan studera närmare, bland annat genom intervjuer med chefer och anställda.

Arbetslivets utveckling kan ha gjort det svårare att jobba kvar i hög ålder. Slimmade organisationer och fokus på kärnverksamheten är några orsaker som ofta diskuteras.

– Förr var det vanligt inom indu-

”
Man ska inte tro att det går att hitta en lösning som fungerar för alla.”

Ann-Beth Antonsson, arbetsmiljöforskare

strin att de som blev äldre kunde få andra arbetsuppgifter, till exempel på vaktmästeriet. Men många av de arbetena har outsourcats.

ANPASSADE ARBETSUPPGIFTER eller att gå ner i arbetstid kan vara andra åtgärder för att behålla äldres erfarenhet, något som är särskilt viktigt inom vård och omsorg, där många är på väg att gå i pension.

– Man ska inte tro att det går att hitta en lösning som fungerar för alla. Kanske behövs det arbetssätt där man pratar med de anställda och ser vad man kan göra för att anpassa arbetet för var och en, säger Ann-Beth Antonsson. ●

Digital inverkan på jobbet

Den digitala tekniken har luckrat upp gränserna mellan arbete och fritid. Hur anställda förhåller sig till det ska Kristina Palm ta reda på.

DATORER OCH mobiltelefoner har gjort oss mer tillgängliga och det har blivit vanligare att vi gör arbetsrelaterade saker på fritiden, och vice versa. Den här flexibiliteten kan leda till ökade krav och stress, men kan också få positiva effekter med en ökad självständighet för de anställda där man kan jobba när och var man vill.

– Många åker och hämtar barnen på dagis och sitter sedan hemma och jobbar på kvällen. Man kan också svara på mejl när man står i skidliften. Många uppskattar den här flexibiliteten, säger Kristina Palm, forskare på Karolinska institutet.

HON SKA TILLSAMMANS med två andra forskare undersöka hur det här sättet att arbeta påverkar de anställda på två internationella industriföretag och hur deras anhängiga, chefer och andra i omgivningen förhåller sig till det.

– Normer i arbetsorganisationer förändras ganska långsamt, men tittar man på tekniken så förändras den typen av normer ganska fort. Det är just samspelet med tekniken som vi är intresserade av. Man ser det till exempel inte som arbete längre att bara svara på ett mejl.

De anställda som medverkar i projektet ska bland annat få fylla i loggböcker om när de gör arbetsuppgifter på fritiden och hur de upplever det, huruvida de känner sig stressade eller om de har knep för att undvika stress. ●

Kristina Palm ska studera hur anställda och deras familjer påverkas av möjligheten att alltid kunna utföra arbetsuppgifter tack vare den digitala utvecklingen.

Så gör forskningen nytta

Mycket av den forskning som AFA Försäkring finansierar kommer till praktisk nytta ute på arbetsplatserna. En förklaring är en unik och nära anknytning till arbetsmiljöorganisationerna Prevent och Suntarbetsliv.

TEXTER: KRISTER ZEIDLER

KEMISKA ÄMNEN, buller i arbetslivet och arbetslivsinriktad rehabilitering är några forskningsprogram som genomförts under de senaste åren med finansiering från AFA Försäkring. Under våren 2017 avslutas programmet företagshälsovård med en slutkonferens. Syftet har varit att utveckla en mer behovsanpassad företagshälsovård som främjar och höjer kvaliteten i det förebyggande arbetet på arbetsplatsen. Kronisk smärta, Ett arbetsliv utan hjärt-kärlsjukdom och Hållbart arbetsliv är forskningsprogram som pågår eller är på väg att starta.

– Vi har väldigt mycket kunskap om skador i arbetslivet genom vår databas inom arbetsmiljö- och hälsoområdet. Tillsammans med arbetsmarknadens parter utgår vi

”*Det handlar mycket om att skapa nätverk och samtidigt identifiera de forskningsbehov som finns.*”

Susanna Stymne Airey, FoU-avdelningen AFA Försäkring

mycket från vad som är relevant, men vill också att forskningsresultaten ska komma till nytta ute på arbetsplatserna, säger Susanna Stymne Airey, chef för enheten Förebygga och FoU-avdelningen på AFA Försäkring.

Mycket av forskningen har resulterat i verktyg som kan användas ute på arbetsplatserna för att förebygga ohälsa. Ett exempel är ett forskningsprojekt om buller på förskolor där arbetsmiljöorganisationen Prevent tog fram en ljudguide för förskolan.

DEN DIGITALA utvecklingen har också gjort det lättare att ta fram nya verktyg i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. AFA Försäkring har bland annat finansierat forskning som lett fram till utvecklingen av en app för att mäta skadliga vibrationer.

– Vi är lite unika eftersom vi ägs av arbetsmarknadens parter och har tillgång till de här kanalerna till arbetslivet. Det är både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och det är en styrka att man är

överens om de här insatserna på arbetsmiljöområdet.

AFA Försäkring skapar också mötesplatser för de forskare de finansierar. I år har man till exempel arrangerat regionala FoU-dagar ute i landet om unga i arbetslivet ur ett arbetsmiljö- och hälsoperspektiv. Där deltog allt ifrån forskare och HR-chefer i företag och kommuner till lokala representanter från arbetsmarknadens parter.

– Det ger en möjlighet att presentera forskningen, diskutera vad man gör ute i företag och kommuner och vilka problem man ser. Det handlar mycket om att skapa nätverk och samtidigt identifiera de forskningsbehov som finns, säger Susanna Stymne Airey.

HJÄLP MED ATT sprida och få ut forskningsresultaten har man också från arbetsmiljöorganisationerna Prevent och Suntarbetsliv.

– Vi har möten med dem där vi presenterar den forskning som vi finansierar. De kan sedan utveckla verktyg och utbildningar eller sprida kunskap om forskningen. ●

”Vi utvecklar verktyg baserade på resultaten”

Annelie Wahlund, verksamhetsledare för kommunikation på Suntarbetsliv.

Hur ser er kommunikation ut?

– Vi använder tre huvudsakliga vägar. En är suntarbetsliv.se, där vi lanserar en ny webbplats i slutet av året. En annan är via våra partsorganisationer och en tredje är olika sociala kanaler. Sedan träffar vi gärna våra målgrupper för ett ömsesidigt utbyte.

Hur sprider ni forskningsresultat?

– Vi sprider dem på olika nivåer. Genom att utveckla verktyg baserade på

resultaten, genom artiklar där forskare berättar och även den fullständiga rapporten. Beroende på hur forskningsresultaten ser ut omhändertar vi dem på lite olika sätt, för att de ska kunna göra praktisk nytta i organisationer.

Vilka är era målgrupper?

– Chefer och skyddsombud inom kommun- och landstingssektorn samt Pactabolag. Även HR är en viktig nyckelgrupp. ●

FAKTA SUNTARBETLIV

- Arbetar för att ge chefer och skyddsombud inom kommun- och landstingssektorn möjlighet att skapa hållbara arbetsvillkor och god hälsa i arbetslivet.
- Suntarbetsliv drivs av de fackliga organisationerna i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting samt Pacta.

AFA Försäkring har de senaste åren bland annat finansierat ett forskningsprogram om buller i arbetslivet.

”Parterna informerar på arbetsplatserna”

Stefan Wiberg, utvecklingschef på Prevent.

Hur utvecklar ni den forskning som AFA Försäkring finansierar?

– Det kan vara som utbildnings- och informationsmaterial eller utbildningar. Vi går mer och mer mot digitalisering med e-material, webbutbildningar och appar.

Hur får ni arbetsplatserna att omsätta resultat och verktyg i praktiken?

– Vår styrka är att vi ägs av arbetsmarknadens parter och de tar ansvar för att föra ut information till arbetsplatserna.

Det gör det också enklare för arbetsgivarna att använda verktyg och utbildningar, för de ser att det är förankrat hos parterna.

Vad finns det för utvecklingsmöjligheter inom arbetsmiljöområdet?

– Vi behöver utveckla vårt arbetssätt för att utvärdera hur material och utbildningar används och vilken nytta det gör. Den ökade digitaliseringen gör att material och utbildningar blir mer lätt-tillgängliga och mer användbara. ●

FAKTA PREVENT

- Arbetar för att i samverkan med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer inom det privata näringslivet förmedla kunskaper och utveckla metoder som bidrar till färre arbetsskador och minskad arbetsrelaterad sjukfrånvaro.
- Prevent är en ideell organisation som ägs av Svenskt Näringsliv, LO och PTK.

Kan man åldras i arbetslivet?

Vi behöver jobba längre, men förutsättningarna för att göra det skiljer sig kraftigt. Både mellan yrken och mellan könen, visar statistik från AFA Försäkring.

TEXT: PER CORNELL

I TAKT MED ATT vi lever allt längre kommer vi också att behöva arbeta längre upp i åldrarna. Tendensen är tydlig redan nu i Sverige och det talas allt oftare om en höjd pensionsålder. Men klarar alla att jobba längre? Det finns såklart individuella skillnader. Statistik från AFA Försäkrings skadedatabas visar att det också finns skillnader mellan sektorer, yrken och kön.

– Vi har gjort ett tankeexperiment och tänker oss att vi följer 1 000 unga personer i åldersgruppen 16–25 år under ett yrkesliv, 16–64 år. Vi ställer oss frågan vad som händer när dagens unga blir äldre. Hur många riskerar att få lämna arbetsmarknaden i förtid? Vi utgår från antalet månadsersättningar under 2013 och tänker oss en statistisk utveckling, säger Anna Weigelt, analyschef på AFA Försäkring.

Anna Weigelt

PÅ SÅ VIS kan statistiken ge svar på hur många som kommer att drabbas av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning som leder till månadsersättning från AFA Försäkring, och därmed sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan, under ett arbetsliv.

Siffrorna har samlats i rapporten ”Sjukskrivningar under ett arbets-

FOTO: MOSTPHOTOS

Det är inte självklart att man kan jobba kvar i sitt yrke efter pensionen. För städare är risken ganska stor att man har blivit utsliten på vägen, visar statistik från AFA Försäkring.

liv”. Här framgår exempelvis att av 1 000 kvinnor inom kommunal sektor kommer 82 stycken att falla bort på vägen och omfattas av sjuk- och aktivitetsersättning. Motsvarande siffra för männen är 50. Bland arbetare inom privat sektor hamnar 142 respektive 67 av 1 000 i sjuk- och aktivitetsersättning.

– Vi ser att den äldsta gruppen kvinnor får det allt svårare att kunna fortsätta att arbeta längre. **Finns det några andra tydliga skillnader ni ser?**

– Mellan undersköterskor och läkare, till exempel. Av 1 000 läkare skulle det vara 27 kvinnor och 0 män som faller bort på grund av sjukdom. Bland undersköterskor 107 respektive 70. Att vara läkare sliter inte lika hårt i längden, verkar det som.

Finns det yrken som sliter mer än andra?

– Bland städare faller 228 kvin-

SJUK- OCH AKTIVITETSERSÄTTNING

- **Sjukersättning är en ersättning för personer mellan 30 och 64 år som troligen aldrig kommer att kunna arbeta heltid på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning.**
- **Aktivitetsersättning gäller för personer som är mellan 19 och 29 år och troligen inte kommer att kunna arbeta heltid på minst ett år på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning.**

nor och 236 män bort på vägen om siffrorna för 2013 håller i sig.

Vad ligger bakom att personer får sjuk- och aktivitetsersättning?

– Tidigare var det ofta sjukdomar i muskler och skelett, i dag är det framför allt psykiska diagnoser som depression. Inom den privata sektorn är ryggont också vanligt bland äldre.

Vad ger de här siffrorna för insikter, tycker du?

– Man kan se i vilka yrken det blir besvärligt att jobba kvar för äldre personer. För alla som jobbar med arbetsmiljöfrågor är det här väldigt viktig kunskap.

Vad baserar sig undersökningen på?

– Vår statistik från de cirka 2,4 miljoner personer som omfattas av sjukförsäkringen. ●